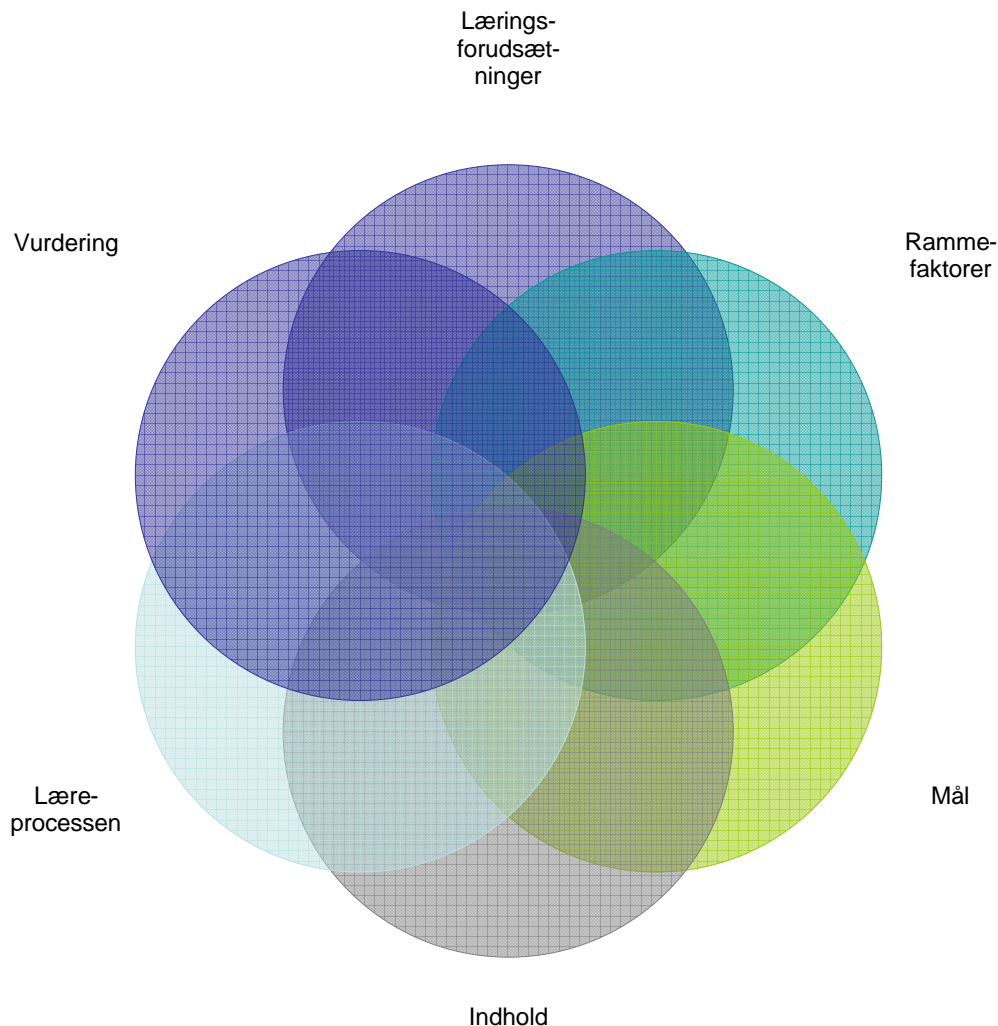

Den didaktiske relationsmodel af Rikke Stein

Hiim og Hippe arbejder med et meget bredt og helhedsorienteret didaktik-begreb. Deres definition lyder som følger: ”*Praktisk-teoretisk planlægning, gennemførelse, vurdering og kritisk analyse af undervisning og læring.*” (Hiim & Hippe, 2000, s. 14).

Det afgørende er, at der også lægges vægt på praksis. Der er ikke blot tale om didaktik som teoretiske overvejelser omkring undervisning, men også undervisningens praktiske gennemførelse medtages i begrebsdefinitionen. Der lægges vægt på at se teori og praksis i en sammenhæng. Hiim og Hippe fremhæver didaktikkens analytiske dimension som en kontinuerlig og systematisk dialog mellem disse to aspekter.

I forlængelse af deres helhedsorienterede didaktik syn, arbejder Hiim og Hippe med den didaktiske relationsmodel. Denne model viser de aspekter, de finder det vigtigt at fokusere på, hvis man skal være i stand til at rumme kompleksiteten i undervisnings- og læringssituationen som en helhed.

Formålet med deres didaktiske relationsmodel er at skabe helhedsorientering. Det vil sige, at de vigtigste aspekter indenfor undervisning og læring bliver set i en sammenhæng.

” Indholdet i hver kategori og dermed også helheden, må nødvendigvis forandre og udvikle sig i dialogen mellem teori og praksis.”
(Hiim og Hippe, 2000, s. 97)

Den didaktiske relationsmodel er udarbejdet med henblik på kritisk analyse og forståelse af undervisning og læring.

Jeg vil i det følgende forsøge at skitsere det didaktiske rum, vi arbejder ud fra på BIBTEACH i forhold til Hiim og HIPPES didaktiske relationsmodel.

Den didaktiske relationsmodel & BIBTEACH

Læringsforudsætninger

De studerendes læringsforudsætninger rummer de følelser, holdninger, færdigheder og forståelse, som den enkelte studerende hele tiden møder undervisningen med. Der er altså ikke kun tale om faglige forudsætninger men også psykiske faktorer som følelser, værdisyn, kulturel baggrund og lignende.

Det er vigtigt at overveje læringsforudsætningerne i forhold til undervisningens mål, indhold, rammer og metoder. Samtidig er det væsentligt at være opmærksom på, at disse læringsforudsætninger er under konstant forandring og derfor ikke kan betragtes som noget statisk. Det er vigtigt for underviseren hele tiden at overveje de studerendes aktuelle udgangspunkt.

Undervisningsoplæggende på BIBTEACH hjemmesiden sigter mod forskellige niveauer. Vores undervisningsoplæg er opdelt efter 3 niveauer folkeskoleniveau, gymnasieniveau og MVUniveau. Det er svært at sige noget generelt om de studerende læringsforudsætninger for de 3 niveauer, da lokale forhold, uddannelse og lignende spiller en rolle. Men vi vil gerne understrege, at det er meget vigtigt at tage hensyn til de studerendes læringsforudsætninger, når man planlægger sin undervisning, da det har afgørende betydning for, hvordan undervisningen skal tilrettelægges og afvikles. Dette kræver, at underviseren tager sig tid til at kende sin målgruppe og dennes forudsætninger.

Rammefaktorer

Rammefaktorerne er de overordnede rammer, undervisningen er underlagt, eksempelvis lovgivning og regler, økonomi, udstyr, undervisningsmidler, samt det sociale og kulturelle lokalmiljø, samarbejds-klima, tid, læreren selv osv. Rammefaktorer kan virke begrænsende eller fremmende på læreprocessen afhængig af situationen. Dårlig økonomi og mangel på udstyr kan virke begrænsende, hvorimod et godt samarbejds-klima kan virke fremmende på læringen.

Vores undervisningsoplæg er ikke underlagt en lovgivning eller lignende. Der kan i oplæggende være tilknyttet krav til de fysiske rammer eksempelvis brug af kanon, adgang til pc for hver enkelt studerende og lignende.

Til gengæld tager oplæggene udgangspunkt i, at underviseren ofte er underlagt en tidsmæssig ramme. Vi er klar over, at undervisningen i informationssøgning og lignende oftest har karakter af korte kurser. Det er vigtigt, at undervisningen så vidt muligt tilrettelægges på det tidspunkt, hvor de studerende har brug for det, således de kan se relevansen. Ligeledes anbefaler vi, at undervisningen knyttes til den faglige undervisning.

Mål

Undervisningens mål hænger sammen med den hensigt, der ligger bag. Hvad er formålet med undervisningen og hvilket udbytte forventes de studerende at få? Det kan i praksis være svært at definere dette afhængig af situationen, men samtidig kan en tydeliggørelse af disse mål være en hjælp for både studerende og undervisere. Det er naturligvis vigtigt, at målene gøres realistiske og afstemmes de øvrige didaktiske aspekter eksempelvis elevernes læringsforudsætninger og lignende.

Den overordnede målsætning for undervisningsoplæggene er at gøre de studerende informationskompetente. Vi ønsker at de studerende skal være i stand til at indhente og bruge information på en selvstændig måde. Vi har på vores hjemmeside opstillet nogle overordnede mål for de studerendes informationskompetence på de forskellige niveauer. Disse mål afspejler en progression i udviklingen af den enkelte studerendes informationskompetence gennem uddannelsesforløbet.

Vi er naturligvis klar over, at den enkelte studerende ikke nødvendigvis bliver informationskompetent ved at følge de enkelte undervisningsoplæg. Tanken bag vores undervisningsoplæg er, at de skal fungere som hjælp til selvhjælp. Den studerende skulle gerne få et kendskab til hele informationssøgningsprocessen, som gør, at den studerende får lyst til og bliver i stand til at arbejde videre med dette. Gennem en kombination mellem teori og praksis konstruerer den studerende ny viden og gennem denne viden opbygges den studerendes informationskompetence.

Indhold

Indholdet er det, undervisningen drejer sig om samt, hvordan dette vælges og tilrettelægges. Indholdssiden rummer både intellektuelle og emotionelle aspekter samt handling. Det kan især være vigtigt at være opmærksom på de emotionelle aspekter, som ofte overses. Her inkluderes blandt andet skjult læring, det vil sige, læring som ikke ligger indenfor hensigten og som måske ikke er tydeliggjort. Især samspillet med elevernes læringsforudsætninger har betydning for den skjulte læring. Men det er naturligvis også meget vigtigt, at undervisningens indhold stemmer overens med undervisningens mål.

Alle undervisningsoplæggende på BIBTEACH hjemmesiden er generelle. Hensigten er, at underviseren kan bruge de generelle undervisningsoplæg som skabeloner og tilpasse dem efter den helt konkrete undervisningssituation. Underviseren kan med andre ord ud fra de generelle oplæg plukke ud og konstruere sit eget oplæg.

Det er vores opfattelse, at alle får mest ud af undervisningen, hvis indholdet tilrettelægges ud fra de studerendes forudsætninger og aktuelle hverdag. Samtidig finder vi det vigtigt, at undervisningen i informationskompetence tilknyttes den faglige undervisning, således indholdet forekommer vedkommende og relevant. Dette kræver et tæt samarbejde undervisningsinstitutionen og den faglige underviser.

Læreprocessen

Læreprocessen siger noget om, hvordan skal læringen foregå og hvem der er med til at bestemme dette. Dimensioner som medbestemmelse, oplevelsesorientering og sammenhængen mellem teori og praksis skal overvejes, hvordan skal de vægtes. I hvilken grad vil man inddrage de studerende i processen, skal de være medbestemmende mht. indholdet eller bestemmer læreren dette suverænt? Samtidig skal der tages stilling til, om der sigtes mod aktiv deltagelse fra de studerendes side eller man satser på en mere passiv elevrolle som eksempelvis ved en forelæsning. Den aktive deltagelse åbner også for muligheden for at inddrage praksis, ønsker man dette? Dette afhænger selvfølgelig i høj grad af undervisningens indhold. Da forskellige læringsindhold forudsætter forskellige læreprocesser.

Vores undervisningsoplæg tager udgangspunkt i en række Powerpoints med en række eksempler samtidig er enkelte oplæg tilknyttet opgaver. Det er vigtigt at understrege, at de er tænkt som oplæg, man kan bruge som udgangspunkt for tilrettelæggelsen af sin undervisning. I hvor høj grad man eksempelvis ønsker at inddrage

de studerende er op til den enkelte underviser. Vi anbefaler, at underviseren i videst muligt opfang inddrager de studerende i undervisningen særligt i forbindelse med folkeskoleelever. Samtidig anbefaler vi, at underviseren udarbejder huskelister til de studerende, der kan støtte de studerende videre i læreprocessen.

Det er vores opfattelse, at motivation er afgørende for læreprocessens succes. Derfor finder vi det vigtigt, at de studerende får indflydelse på undervisningens indhold således denne tilrettelægges ud fra deres forudsætninger og mentale udgangspunkt. Samtidig skal undervisningen være aktuel for de studerende, de skal med andre ord kunne se relevansen. Undervisningsoplæggene skal være motiverende for de studerende til selv at arbejde videre med de forskellige aspekter i hele informationssøgningsprocessen. Læringen skabes ved, at de studerende motiveres til at kombinere teori og praksis og derved konstruere ny viden indenfor området.

Vurdering

Vurdering kan foretages både i forhold til selve undervisningsprocessen samt til elevernes læring. Men de to aspekter vil sandsynligvis i sidste ende være tæt forbundet.

I forbindelse med BIBTEACH's undervisningsoplæg vil der sjældent være en direkte vurdering af undervisningen og de studerendes udbytte. Med det kan være en rigtig god idé at sætte tid af til at diskutere undervisningens udbytte sidst i lektionen med de studerende. Indirekte vil vi ofte få en meget konkret føling med undervisningens udbytte, da vi oplever i dagligdagen, i hvilken grad vores mål er lykkedes. Tager de studerende selv initiativ til at påbegynde formationssøgningsprocessen eller henvender de sig hjælpeløse til personalet?